

A GUIDE TO BUDGET WORK FOR NGOs, 2001. Center on Budget Policy and Priorities, Washington, DC, 102 str.

Prikaz*

The Center on Budget and Policy Priorities (CBPP) iz Washingtona, odnosno *The International Budget Project (IBP)* kao dio tog Centra, objavio je 1999. godine Vodič kroz proračune u praksi za nevladine udruge (*A Guide to Budget Work for NGOs*) kako bi javnosti i institucijama pomogao u boljem razumijevanju proračunske problematike. Od 1999. godine do danas vodič se mijenjao te je u sadašnjoj verziji tiskan 2001. godine.

CBPP (osnovan 1981. godine) nevladina je institucija koja se bavi proučavanjem i analizom svih područja državnih politika i programa. Posebice analizira politike koje izravno utječu na siromašnije slojeve stanovništva i koje bi mogle pomoći ublažavanju dohodovne nejednakosti. Uže područje specijalizacije Centra različite su analize sustava proračuna i poreza. CBPP publicira brojne analize, rezultate istraživanja i podatke (vidjeti <http://www.cbpp.org>), i dostupni su najširem sloju pučanstva, kako javnim službenicima, tako i drugim neprofitnim organizacijama i medijima. IBP je osnovan 1997. godine da bi pomagao nevladinim udrugama i istraživačima iz različitih dijelova svijeta u njihovim zalaganjima za uspostavom što boljih i učinkovitijih proračunskih sustava i procesa u njihovim zemljama.

U Vodiču se opisuju brojna iskustva nevladinih organizacija iz svih dijelova svijeta u njihovu radu s proračunima i problemima na koje su u svom radu nailazili.

Osim što je prepoznao važnost i utjecaj proračuna na siromašnije slojeve ljudi i utjecaja na razvoj otvorenih, demokratskih društava, namjena Vodiča je ohrabrivanje nevladinih udruga kako bi se angažirali pri izučavanju sustava proračuna u njihovim zemljama. Pri tom izučavanju posebna je pozornost usmjerena na nekoliko ciljnih grupa, i to: na donosioce političkih odluka, kako iz izvršne, tako i iz zakonodavne vlasti, na medije, druge nevladine udruge, istraživače i širu populaciju. Glavne aktivnosti ljudi koji proučavaju sustave proračuna u praksi su uspostava proračunskih procesa i proračunskih sustava u pojedinim zemljama, objavljivanje literature i razne analize proračunskih politika.

* Primitljeno (*Received*): 10.7.2002.
Prihvaćeno (*Accepted*): 9.10.2002.

Vodič se sastoji od pet većih cjelina, i to: 1. *Upoznavanje s Vodičem i primijenjenim proračunima u praksi*, 2. *Početna načela*, 3. *Vrste primijenjenih proračuna u praksi*, 4. *Za buduće informacije* i 5. *Dodaci*.

Prvo poglavlje *Vodiča* čine dva dijela, i to *Primijenjeni proračun u praksi: njegov rast i potencijal* i *Primjeri primijenjenih proračunskih grupa*. U njima se opisuju različite vrste sustava proračuna u praksi. Ujedno je i dan pregled svih čimbenika koji pridonose važnosti proračuna u praksi. Pitanje koje postavlja sve veći broj članova različitih nevladinih udruga (NGOs) diljem svijeta, osobito onih koji dolaze iz zemalja u razvoju ili zemalja koje se tek sada otvaraju demokratskim procesima, jest koji su načini njihova utjecaja na uspostavu i unapređenje sustava proračuna u zemljama iz kojih dolaze. NGOs-i su shvatili kako će olakšanju njihova svakodnevnog posla i rješavanju problema na koje tijekom svog rada nailaze posebice pomoći uspostava i razvoj kapaciteta i mogućnosti koji bi im pomogli da poduzmu različite proračunske analize.

U drugom dijelu prvog poglavlja dani su primjeri nekih nevladinih organizacija i institucija kao što su Center on Budget Policy and Priorities iz SAD-a, The Budget Information Service of Idasa iz Južnoafričke Republike i Center for Budget Analysis and Policy Priorities, Development Initiative for Social and Human Action (DISHA) iz Indije.

Drugo se poglavlje sastoji od dijelova *Proračunske osnove* i *Rad i angažiranje na primijenjenom proračunskom procesu u praksi*. Dio koji govori o proračunskim osnovama sadržava kratak pregled svih koraka u proračunskom ciklusu i načina na koji NGOs-i mogu utjecati na svakoj razini proračunskog procesa. Naglasak je na kratkom pregledu ključnih proračunskih načela i ključnih proračunskih problema. Drugi dio poglavlja nudi nekoliko temeljnih lekcija o tome kako biti što učinkovitiji pri analizi proračunskog sustava. Taj dio obuhvaća i raspravu o nekim stručnim riječima ključnima za učinkovito izučavanje sustava proračuna u praksi poput – točnosti (*accuracy*), dostupnosti (*accessibility*) i pravodobnosti (*timeliness*), kao i raspravu o medijima i pitanjima koja se javljaju u radu s nositeljima političkog života neke zemlje.

Treće poglavlje *Vrste primijenjenih proračuna u praksi* opisuje osnovne korake koje u svom radu poduzimaju različite nevladine grupe tijekom proučavanja proračuna u praksi. Čine ga ovi dijelovi: *Napredna proračunska literatura*, *Uspostava proračunskog procesa i proračunskog sustava* i *Analiza proračunskih politika*.

Dio koji govori o proračunskoj literaturi objašnjava različite aktivnosti koje se provode s ciljem unapređenja najraznovrsnije literature o toj problematici. Sastoji se od dijelova o postojanju različitih proračunskih vodiča i vježbama koje se mogu poduzeti pri proučavanju sustava proračuna. Drugi dio poglavlja navodi kako se različite grupe mogu angažirati u proučavanju proračunskih sustava i procesa. Treći dio sadržava ove kategorije proračunskih analiza: izvješće o izvršenju proračuna i sektorski orijentirane analize (analize pojedinačnih proračunskih područja kao što su zdravstvo ili obrazovanje; analize koje objedinjavaju učinke što ih na proračun ostavljaju različite dohodovne grupe ili različiti dijelovi društva kao što su žene ili djeca; analize vezane za proračun i pravna pitanja; analize općih ekonomskih učinaka na proračun i različite analize vezane za poreze i prihodnu stranu proračuna).

Četvrto poglavlje sadržava podatke koji bi mogla zanimati čitatelje željne daljnjeg proučavanja različitih proračuna u praksi i proračunskih pitanja. Primjerice, poglavlje donosi dio koji sažeto prikazuje izvore i institucije koji se mogu naći na popisu IBP-a i dio koji opisuje izvore dostupne u pojedinim zemljama i različitim međunarodnim institucijama, npr. u Svjetskoj banci.

Peti, završni dio sadrži kratki pojmovnik o proračunu, kratku povijest dviju proračunskih grupa, program tečaja i treninga vezanih za proračun, analizu proračuna jedne zemlje što ju je provela nevladina organizacija NGOs koja djeluje u toj zemlji i mapu izgleda IBP-ove Internet stranice.

Vodič kroz proračune u praksi za nedržavne institucije sustavan je i jednostavan pregled različitih pojmova vezanih za proračun, brojnih institucija koje rade na proračunskoj problematici i stručne literature koju te organizacije publiciraju. Jednostavan je za uporabu tako da će svatko tko je zainteresiran za pitanja proračuna, ako ne nađe odgovor u ovom *Vodiču*, svakako naći informacije o tome kome se i gdje obratiti za pomoć.

Za svakoga koga imalo zanima šire područje proračuna i načini funkcioniranja različitih vrsta proračuna, ovaj je *Vodič* više nego dobra osnova za upoznavanje te problematike.

Vjekoslav Bratić